Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאַטט ערשיינט
דרײמאל וואָכענטליך
מאנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרײטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 „ „ „
פֿיערטעליעהריג 2 גולד׳ 50 קר׳ ע׳-וו׳.
פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד׳ 50 קר׳ ע׳-וו׳.
פֿיערטעליעהריג 2 „ 75 „ „

יודישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מא
יעדען טאג
פּרענומעריר ען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנג דעס
ערסטען בלאַטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פּ ע ס ט
אלט-גאססע נומ׳ 1,
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראַ-
ציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 104, צעהנטער יאהרגאנג

פעסט, מיטטוואָך ו אלול ה׳ת׳ר׳ל׳ח׳

Pest, den 4. September 1878.

אונזער קריעג
אין דען צוויא טירקישען פּראָווינצען.

זייט פֿאָרגעסטערן איזט אים דער הערצע-גאָווינא בלאָס דיא איינע נאכריכט איינגעטראָפֿפֿען, דאס אינזערע ארמעע אויך שאָן דען אָרט דריענאָ בעזעטצט האט. דריענאָ ליעגט אים זידען דער הערצעגאָווינאָ צווישען טרעביניע אונד ראגוזא. — דיעזע בעזעטצונג פֿאָן דריענאָ זייטענס אונזערער סאָלדאטען איזט אָהנע קאמפֿף פֿאָר זיך געגאנגען. דיא 150 רעגולערען טירקישע סאָלדאטען, וועלכע ביז יעטצט אין דריענאָ וואַרען, וואורדען נאך ראגוזא (אין דאלמאציען) טראנספּאָרטירט.

פֿאָם אָבער-קאָממאנדאנטען פֿיליפּפּאָוויטש אין סעראיעוואָ אונד פֿאָם גראַפֿען סאפּארי אין דאבאַי זינד געסטערן קיינע נאכריכטען איינגע-טראָפֿפֿען. דיא רעוואָלוציאָנערען זאממעלן זיך יעטצט אים אָסטען באָסניענס אונד דער הערצע-גאָווינא אונווייט דער סערבישען גרענצע. אויך דיא מעהרצאהל דער אין באָסניען בעפֿינדליכען רע-גולערען טירקישען סאָלדאטען מארשירט אין דער ריכטונג נאך נאָווי-באזאר. דיעזע טירקישע שטאדט נאָווי-באזאר ליעגט אן דער זיד-גרענצע פֿאָן סער-ביען, אין דער טירקישען שטאדט קאָלאשין (אן דער נאָרד-אָסט גרענצע פֿאָן מאָנטענעגראָ) קאם עס צו איינעם קאמפּפֿע צווישען דער מאָהאממע-דאנישען בעפֿאָלקערונג אונד דען טירקישען סאָל-דאטען. דיא סאָלדאטען וואורדען פֿאָן דער ·בע-פֿאָלקערונג פֿערטריעבען, דיעזע בעזעטצטע דיא דאָרטיגען פֿעסטונגען, וועהרענד זיך דיא סאָלדא-טען געגען נאָווי-באזאר צוריקציעהען מוסטען.

אויך אין דער טירקישען פּראָווינץ אלבאניען (אים זידען פֿאָן סערביען אונד מאָנטענעגראָ) קעמפּפֿט דיא מאָהאממעדאנישע בעפֿאָלקערונג געגען דיא איינענע טירקישע ארמעע. מעהעמעד אלי פּאשא איזט אין דער אלבאנישען שטאדט פּריזרענד איינגעטראָפֿפֿען, אים פֿריעדען צו שטיפֿ-טען; אבער ער פֿאנד דא גאר צו פֿיעלע געגנער. זיין בעגלייטער וואורדע ערמאָרדעט, ער זעלבסט מוסטע זיך נאך דעם נאָרדליך געלעגענען אָרטע יאקאָוויא צוריקציעהען.

היערויס ערזיעהט מאן, דאס מאן מיט דער טירקייא נאָך דאָרט שטעהט, וואָ מאן פֿאָר יאה-רען געשטאנדען. איבעראלל פֿערווירונג, צער-ריטטונג אונד רעוואָלוציאָן. דאס אין באָסניען אויך דער איטאליענישע קאָנזול ערמאָרדעט וואורדע, האבען וויר בערייטס געמעלדעט. נון געהט עס יעטצט אויך אים נאָרדען דער אזיאטישען טירקייא ניכט בעססער צו. דיא רוססען האבען דיא שטאדט באטום נאך ניכט בעזעטצט, דא זיך אויך דיא דאָר-טיגע מאָהאממעדאנישע בעפֿאָלקערונג דען רוססען קעמפּפֿענד ענטגעגענשטעללט. אם 2-טען סעפּ-טעמבער האבען דיא מאָהאממעדאנער אין באטום דען פֿערזוך געמאכט, דיא דאָרטיגען רוססישען פֿאָרטעהע אן פּילוועך אונד שיעס-ווערקציינגען צו עראָבערן, וועלכער פֿערזוך אבער מיסלונגען איזט. דיא רוססען דרינגען נון יעטצט דארויף, דאס באטום זאָפֿאָרט פֿאָן איהנען בעזעטצט אונד פֿאָן דען רעוואָלוציאָנערען מאהאָממעדאנערן גערייםט ווערדע.

פֿאָן דעם בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראגע איזט אלזאָ נאָך קיין איינציגער פּונקט איינגעהאל-טען וואָרדען. באטום איזט נאָך אימטער טירקיש, דיא אומגעבונג קאָנסטאנטינאָפּעלס איזט נאך אימ-מער צו לאנדע פֿאָן רוססען אונד צו מעערע פֿאָן ענג-לענדערן בעזעטצט. גריעכענלאנד איזט נאָך אימ-מער ניכט צופֿריעדענגעשטעללט, סערביען אונד מאנטענעגראָ האבען נאָך אימטער ניכט איהרע פֿערגראָסערונגען — אונד באָסניען אונד דיא הער-צעגאָווינא זינד נאך אימטער ניכט גאנץ אין אונ-זערען הענדען.

אונזער געמיינזאמער מיניסטער גראף אנ-דראשי אונד אונזער מיניסטער-פּרעזידענט טיסאָ בעקאָממען יעטצט היער וועגען איהרער אויס-ווערטיגען פּאָליטיק דיא ביטטערסטען פֿאָרוויערפֿע צו הערען. ניעמאנד פֿערשטעהט, ווארום זיא אין דיא שלעכטע פּאָליטיק מיט דער בעזעטצונג דער צוויא טירקישען פּראָווינצען איינגעוויללינט האבען. ביידע האבען זאָנסט אלס קלוגע שטאאטס-מענ-נער געגאָלטען, ביידע וואורדען פֿיר דיא בעסטען פֿריינדע דעס פֿאטערלאנדעס (פּאטריאָטען) געהאל-טען; וויא קאָננטען זיא זיך אלזאָ צו איינער פּאָלי-טיק ענטשליעסען, וועלכע פֿאָן דער גאנצען אונ-גארישען נאציאָן געמיסבילליגט אונד פֿערוואָרפֿען ווירד. — וויא עס זיך יעטצט הערויסשטעללט, האָ-בען זיא עס פֿאָראויס געוואוסט, דאסס דאס גע-מיינע פֿאָלק אין באָסניען אונד אין דער הערצע-גאָווינא זיך אונזערען דאָרט איינמארשירענדען סאָלדאטען קעמפּפֿענד ענטגעגענשטעללען ווירד; וויא קאָננטען זיא אלזאָ צוגעבען, דאס זאָ פֿיעלע זאָהנע אונזערעס פֿאטערלאנדעס איינעם זאָלכען ווילדען געזינדעל געגענאיבער פֿערבלוטען זאָללען?

אויף דיעזע פֿיעלען פֿראגען האבען דיא רע-גיערונגס-צייטונגען נור דיא איינע אנטוואָרט: דיעס מוסטע דאהער געשעהען, וויל מאן עבען קיינען אנדערען אויסוועג האטטע! — מאן דענקע זיך פֿאָלגענדעס ביישפּיעל: מיין נעכסטער נאכבאר, דער מיר זאָנסט קיין פֿיינד איזט, קאנן זיין הויז מיט בעסטעם ווילען ניכט אין אָרדנונג האלטען. באלד ענטשטעהט איין געשלעגע צווישען זיינען הויז-לייטען, אונד באלד בריכט אין זיינעם הויזע פֿייער אויס, זאָ דאס דאדורך מיין אנגרענצענדעס הויז עבענפֿאללס אין געפֿאהר שטעהט. דאבייא האבע איך נאָך צו בעפֿירכטען, דאס איין צווייטער נאכ-באר, דער מיר יא איין פֿיינד איזט, דיעזע פֿער-ווירונג, צעררידטונג אונד אונאָרדנונג צור עראָבע-רונג דעס הויזעס מיינעס נעכסטען נאכבארס בע-ניטצען קאָננטע, וואס מיר נאך פֿאָן גראָסערער גע-פֿאהר וועדע. וואס איזט היער נון צו טהון? היער האבע איך נור איינען וועג. איך שייע ניכט קאָסטען אונד מיהע, אונד שטעללע דיא רוהע אונד אָרדנונג אין מיינעם נעכסטען נאכבארס הויז הער, דאמיט עס דער ניכט-פֿיינדליכע נאכבאר אין רוהע בע-האלטע, אונד דאמיט עס דער פֿיינדליכע נאכבאר ניכט נעהמע. קאנן אבער מיין נעכסטער נאכבאר ניע אונד נימטער אין רוהע אונד אָרדנונג דאס הויז בעהאלטען, אונד מוס ער עס דורכאויס פֿער-לאססען, דאנן בעהאלטע איך עס ליעבער מיר, אלס איך עס מיינעם באָזען נאכבאר איבערלאססע, זעלבסט ווען מיר דיעס עראָבערטע הויז מעהר קאָסטען אלס געווינגסט פֿעראורזאכט.

דיא אנווענדונג דיעזעס ביישפּיעלעס איזט לייכט הערויסצופֿינדען; אבער דיא פֿראגע בלייבט דענגאָך: וואס איזט צו טהון, ווען איך מיט דיעזעם צווייטען הויזע ניכט צור רוהע אונד אָרד-נונג קאָממען קאנן? אָדער דייטליכער געשפּראָ-כען: וואס ווערדען וויר מאכען, ווען דיעזע וויל-דע רעוואָליציאָן אין דען צוויא טירקישען פּראָ-ווינצען נאך יאהרע הינויס דויערן ווערדע? — נעהמען וויר אבער דען בעסטען פֿאלל אן, דאס וויר אין איינען מאָנאטען גאנץ באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא אין הענדען האבען ווערדען; בע-האלטען וויר דאנן דיעזע צוויא פּראָווינצען אויף עוויג, אָדער געבען וויר זיא דאנן, ווען אין איה-נען רוהע אונד אָרדנונג הערגעשטעללט זינד, דער טירקייא צוריק?

אויף דיעזע פֿראגען האבען יעטצט דיא רע-גיערונגס-צייטונגען קיינע אנטוואָרט. מאן קאנן זיך נור דענקען, דאס ווען וויר דיא גענצליכע בעזיטצ-ערגרייפֿונג דיעזער צוויא בענאכבארטען טירקי-שען פּראָווינצען פֿיר גוט אונד ניטצליך פֿינדען ווערדען, דאנן קאָננען וויר זאגען: וויר האבען אונס ניכט מיט דען רעוואָלוציאָנערען נור דאהער הערומגעשלאגען, דאמיט דיא טירקייא צוויא אָר-דענטליכע פּראָווינצען בעקאָממע, זאָנדערן דאמיט ויר אונזערע מאָנארכיע מיט דענזעלבען פֿער-גראָסערן קאָננען.

איבער דען געגענווערטיגען צושטאנד אונ-זערער ארמעע אין דען צוויא טירקישען פּראָווינ-צען שרייבט דיא רעגיערונגס-צייטונג פֿאָלגענדעס: אונזערע בעזעטצונגס-ארמעע אין באָסניען אונד אין דער הערצעגאָווינא האט יעטצט איינען קליי-נען וואפֿפֿענשטיללשטאנד. זיא וויל נעמליך זאָ לאנגע קיינען נייען ווייטיגען שריטט נאך פֿאָר-ווערטס מאכען, ביז ניכט דאָרט דיא נייען ארמעען צו איהרער פֿערשטערקונג איינגעטראָפֿפֿען. זאָ לאנגע אלזאָ דער איינמארש דער נייען ארמעען ניכט פֿאָללענדעט איזט, ווירד אין דען צוויא טיר-קישען פּראָווינצען קיין בעזאָנדערס וויכטיגער שריטט געמאכט ווערדען. אינדעססען איזט יעטצט דיעזע אונזערע בעזעטצונגס-ארמעע אין פֿאָרט-ווערענדער טהעטיגקייט, דא זיא יעטצט אויף איהרע פֿערטהיידיגונג געגען אירגענד איינען פּלאָטצליכען איבערפֿאלל זייטענס דער רעוואָלו-ציאָנערען בעדאכט זיין מוס. זיא מוס פֿאָרטוועה-רענד אויף דער וואכע זיין, וואס עבענפֿאללס זאָל-בע גראָסע אנשטרענגונג ערפֿאָרדערט, וויא דער קריעג זעלבסט. וועגען איהרער אנהאלטענדען אנשטרענגונג אונד וועגען דער דאָרטיגען שלעכ-טען וויטטערונג זינד אויך פֿיעלע סאָלדאטען ער-קראנקט. דענגאָך אבער איזט דער אללגעמיינע געזונדהייטס-צושטאנד דער דאָרטיגען ארמעע ניכט זאָ ארג, וויא איהן מאנכע שילדערן. דער קיהלערע הערבסט, דער נון הערנאָריקט, ווירד אויך דען דאָרטיגען געזונדהייטס-צושטאנד בעססערן. —

היעזע פֿריה זינד היער פֿאָלגענדע דעפּעשען איינגעטראָפֿפֿען:

קאָנסטאנטינאָפּעל, 4. סעפּטעמ-בער. פֿאָן סאן שטעפֿאנאָ אויס האבען זיך בערייטס 28000 רוססען צור ריקרייזע נאך רוסלאנד איינגע-שיפֿפֿט. —

פּאריז, 3-טען סעפּטעמבער. פֿראנקרייך לעגטע זיך צווישען גריעכענלאנד אונד דיא טיר-קייא אינס מיטטעל, אים דען גריעכיש-טירקישען קריעג נאך מאָגליכקייט צו פֿערהינדערן.

לאָנדאָן, 3-טען סעפּטעמבער. דיא היע-זיגע רעגיערונג שיקט איינען מיליטער-געזאנדטען נאך סעראיעוואָ, אום פֿערלעסליכע בעריכטע אי-בער דיא בעוועגונגען דער עסטערייך-אונגארישען ארמעע צו ערהאלטען.

דאס נייע בראַנגטוויין-שטייער-געזעטץ.

(פֿאָרטזעטצונג.)

ג) ווירד יעדאָך דורך אונאבוועגדבארע הינ-דערניססע איינע שטאָרונג דעם בעטריעבעס פֿער-אנלאסט, זאָ טריטט איינע שטייער-ריקפֿערגיטונג אָדער שטייער-נאכלאס אונטער נאכפֿאָלגענדען בעדינגונגען איין : 1) מיט דאס בעטרעפֿפֿענדע הינדערניס זאָגלייך ביים דעם נעכסטען פֿינאנצ-אָרגאנע שריפֿטליך אנגעציינט ווערדען אונד צוואר אין צוויא גלייכלויטענדען עקסעמ-פלארען, דאמיט דיעזעס פֿינאנצ-אָרגאן זיך פֿאָן דער ריכטינקייט דער אנציינע זעלבסט איבערציינען קאנן ; דאס איינע עקסעמפלאר דיעזער אנציינע ווירד, מיט דער אמטליכען בעשטעטיגונג דעם טאַ-געס אונד דער שטונדע דער איבעררייכונג, דעם אונטערנעהמער צו זיינער דעקונג צוריקגעשטעללט: 2) ערשיינט בינגען אכט שטונדען נאך שטאטטגע-האבטער איבעררייכונג דער אנציינע קיין פֿינאנצ-אָרגאן, אום זיך פֿאָן דעם איינגעטרעטענען הינ-דערניססע זעלבסט צו איבערציינען, זאָ קאנן דער אונטערנעהמער דאס פֿאָרהאנדענזיין דעם הינדער-ניססעס דורך דען אָרטס-פֿאָרשטאנד אונד צוויא ציינען זיך בעשטעטיגען לאססען ; 3) דיא ברעננע-רייא מוס פֿאָם צייטפּונקטע דער פֿעסטשטעללונג דעם פֿאָרהאנדענען הינדערניסעס דורך פֿאָללע 48 שטונדען אויסער בעטריעב בלייבען. — זינד דיעזע בעדינגונגען ערפֿיללט, זאָ ווירד פֿיר דיא דויער דעם בעריעבס-שטיללשטאנדעס, פֿאָם צייטפּונקטע דער בעשטעטיגונג דעם פֿאָרהאנ-דענזיינס איינעם הינדערניססעס גערעכנעט, דיא שטייער-פּוישאלע ריקפֿערגיטעט, אָדער וועגן זעל-בע נאָך ניכט ענטריכטעט וואר, אין אברעכנונג געבראכט.

§ 9. שטייערפֿרייער בעטריעב.

א) ווער געבראננטע גייסטיגע פֿליססיגקייט בלאָס רעקטיפֿיצירט (פֿערבעססערט), אָדער אוים דערזעלבען ליקאָהר, ראָזאָליאָ אונד דערגלייכען בערייטעט, איזט פֿערפֿפֿליכטעט, מינדעסטענס 4 וואָכען פֿאָר בעגינן דיעזעס בעטריעבעס איינע בע-שרייבונג דעם ערצייגונגס-אָרטעס, איינע איבער-זיכט דער איינריכטונגען, זאָ וויא אויך דיא אנציינע דעם געשעפֿטס-לייטערס איינצוריכען. איין עק-סעמפלאר דיעזער איינגאבע, מיט דער ערפֿאָר-דערליכען אמטליכען בעשטעטיגונג פֿערזעהען, ווירד דעם אונטערנעהמער צוריקגעשטעללט. יעדע איינטרעטענדע פֿערענדערונג מוס רעכטצייטיג אנ-געציינט ווערדען.

ב) דא פֿאָן דער געבראננטען גייסטיגען פֿליס-סיגקייט זיינערצייט בערייטס איינע פֿערצעהרונגס-שטייער ענטריכטעט ווארדע, זאָ איזט ביים דערען רעקטיפֿיקאציאָן (פֿערבעססערונג) אָדער ביים בע-רייטונג פֿאָן ליקאָהר אָדער ראָזאָליאָ אוים דער-זעלבען ניכט נייערדינגס איינע פֿערצעהרונגס-שטייער צו ענטריכטען.

ג) איינע וויטערע אנמעלדונג מוס מינדעס-טענס 24 שטונדען פֿאָר בעגינן דעם בעטריעבעס אין צוויא גלייכלויטענדען שריפֿטליכען עקסעמ-פלארען איינגערייכט ווערדען אונד צוואר מיט פֿאָלגענדען פּונקטען : 1) דיא נוממער דעם בע-טריעבס-אָרטעס ; — 2) מאָנאט, טאג אונד שטונדע דעם בעגיננעס אונד דער בעענדיגונג דעם בע-טריעבעס ; — 3) יעדע זאָלכע אנמעלדונג האט אויך דיא דויער איינעם מאָנאטס צו לויטען. — איינעם דיעזער עקסעמפלארע ווירד, מיט דער אמטליכען בעשטעטיגונג פֿערזעהען, דעם אונ-טערנעהמער צו זיינער דעקונג צוריקגעשטעללט.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

אונזערע געעהרטען פרענומעראנטען, דערען פרענו-מעראציאָן בערייטס אם 1.-טען סעפּטעמבער אבגעלויפֿען איזט, ערזוכען וויר רעכט האָפֿליך, איהרע פרענומעראציאָן זאָפֿאָרט צו ערנייערן, דא וויר פֿאָן נון אן ניכט מעהר בלעטטער, אלס עס נאָטהיג, דרוקען לאססען, אונד דאהער שפּעטער ניכט אים שטאנדע זינד, איהנען דיא פֿערזיימטען בלעטטער נאכצוליעפֿערן.

טעלעגראַפֿישע דעפּעשע.

קאָנסטאנטינאָפּעל 1. סעפּטעמ-בער. דער סולטאן ריכטעטע אן דען רוסישען קאַי-זער איין שרייבען, אין וועלכעם געקלאגט ווירד, דאס דיא מאָהאממעדאנער אין בילגאריען פֿאָן דען רוסען געמארטערט אונד געטאָדטעט ווערדען. — דער רוסישע קאיזער אנטוואָרטעטע, ער האלטע דיעזע קלאגע פֿיר איבערטריעבען.

געשעפֿטסבעריכט

קאָרן נייעס 5.80—6.20 גולד.

קוקורוץ 5.25—6 גולד.

האפֿער 5'60—5.80 גולד.

גערסטע פֿוטטער 5'75—6.10 גולדען.

רעפּס, קאָהל 12,75 — 13^3/$_8$ גולד. באנאטער 12^7/$_8$ גולד. —

מעהל-פּרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאמטט זאק, פּרייא אב פעסט:) נומ' 0: 21 גולד. 50 קר., נומ' 1 21 גול. — קר., נ' 2: 20 גול. 50 קר., נ' 3: 19 גול. 50 קר. נ' 4: 18 גול. 50 קר., נ' 5: 16 גול. 80 קר., נ' 6: 15 גולד. 40 קר., נ' 7: 13 גול. 50 קר., נ' 8: 11 גול. 60 קר., נ' 8^1/$_2$ 9 גולד. — קר., פֿיינע קלייע 3 גול. 60 קר., גראָבע קלייע 3 גולד. 20 קר.

הילזענפּריכטע: ערבסען 10 — 12 גולד. נייע לינזען 7—10 גול. ראָהע הירזע 5—5,75 גול. הירזע-ברייַן 10 —10,50 גולד. גרויער מאָהן 23 גול. בלויער 24—26 גול. — גראָסע ווייסע באָהנען 9^1/$_2$—גול. — צווערגעל 10^1/$_2$ גולד'. האנפֿזאמען 16 — 16^1/$_2$ גולד. — ליינזאמען 11^1/$_2$—12 גול. מאָהאר 7^1/$_2$ גולדען. וויקען 5 גולד. 50 קר. (אללעס פער 100 קילאָ.) —

ערד-עפּפֿעל פּרימא פער 100 קילאָגראמם 1.60—1,80 גולדען.

שפּיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען 31^1/$_2$— 32 גולד.— אלטע-מעטהאָדע 32^1/$_2$ — 33 גול' פער 10000 ליטער-פּערצענט.

ריבאָל דאָפּפעלט-ראפֿפֿינירטעס 38 גולדען פער 100 קילאָגראמם. —

אונשליטט (חלב) 48—49 גול.—

צוועטשקען. באָסנישע פֿאס-וואארע פער אָקטאָ-בער 19.65—20 גול.

האָניג. געלייטערטער 33 — 34^1/$_2$ גולד.

וואכס 145, ראָזענויער 134—135 גולד.

קנאָפּפּערן אונגארישע פּרימא וואארע 22 גולדען.

פּעטראָלעאום 19^1/$_4$—19^1/$_2$ גולד.

שאַפֿוואָללע, אין פֿאָריגער וואָכע ווארד דאס וואָלל-געשעפֿט לעבהאפֿטער, עס ווארדען פֿערקויפֿט: 350 מעטער-צענטנער פֿעהלערפֿרייע באטשקער 73 — 75 גולד. 950 מעטרצט' פֿערדעלטע ציגאיא 66 — 67 גולד. 100 מטרצטר' מיטטעלפֿיינע טוכוואָללען 115 — 116 גולד. (אללעס פער 56 קילאָ.)

וויענער פּרייזע.

שפּיריטוס 32^1/$_2$—32,62 גולד. צו 10'000 ליטער פּערצענט. —

ריבאָל 35^1/$_2$ — 36 גולדען. פער 100 קילאָ.

ווייצען, פֿערקויפֿט ווארדען 50000 מעטערצטר' פּרייזע : טהייס-ווייצען 79—80-קילאָ' 10.10—10,95 גולד' פער מעטערצטר. —

קאָרן, אונגארישעס 71—73-קילאָגראמם 7,05—7'30 גולד' פער מעטער-צטר.

האפֿער אונגארישער 6,60 — 6,75 גולדען פער מעטער-צענטנער.

גערסטע סלאָוואקישע 63 — 66-קילאָ 8,20 — 9,50 גולד.

רעפּס באנאטער 12,75—13,41 גול. קאָהל 13'50 — 14 גול.

פֿערלאָזונג

דער 1864ער-לאָזע.

ביים דער אם 2. סעפּטעמבער שטאטטגעפֿונדע-נען ציעהונג ווארדען פֿאָלגענדע סעריען געצאָגען: 67 916 1187 1270 4921 2504 2656 2807 3016 3029 3091 3194 3889 3927. פֿאָן דיעזען פֿיעל דער הויפּטטרעפֿ-פֿער מיט 200000 גולדען אויף ס' 1271 נ' 38 ; — דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 20000 גולדען אויף ס' 3889 נ' 1 ;- דער 3-טע טרעפֿפֿער מיט 15000 גולד' אויף ס' 3029 נ' 57 — אונד דער 4-טע טרעפֿפֿער מיט 10000 גולד' אויף ס' 3016 נ' 70.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 31-טען אויגוסט 1878.

טעמעשוואר	35	14	24	27	40
וויען	54	90	75	38	76
גראַץ	44	19	49	32	7

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאַקטער : מאיר בר"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	—.——.—
"	"	77	8.95— 9.05
"	"	78	9.05— 9.20
"	"	79	9 60— 9 50
"	"	80	9,75— 9.65
"	טהייס	74.	—.——.—
"	"	75.	—.——.—
"	"	76.	—.——.—
"	"	77.	9.25— 9.15
"	"	78.	9.55— 9.40
"	"	79.	9.85— 9.75
"	"	80.	10.—— 9,95
"	פעסטער באָדען	74'	—.——.—
	"	75'	—.——.—
"	"	76'	—.——.—
"	"	77'	9.15— 9.05
"	"	78'	9.45— 9.30
"	"	79'	9 75— 9.60
"	"	80'	9.85— 9.80
"	ווייסענבורגער	74'	—.——.—
"	"	75'	—.——.—
"	"	76'	—.——.—
"	"	77'	—.——.—
"	"	78'	—.——.—
"	"	79.	—.——.—

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	6.20—6,10
גערסטע מאַלץ	62	7.25—6.50
גערסטע פֿוטטער	62	6.——5 80
האפֿער	41	5.90—5,80
קוקורוץ באנאטער		5.75—5 60
אנדערער	73	5.60—5.50
הירזע		.——.—

טערמין			פער 100 קילאָגראַמם
ווייצען	פער אָקטאָבער		9.—
			—.—
	פֿריהיאָהר		9,37—
קוקורוץ			5.35
גערסטע			—.—
האפֿער	אָקטאָבער		5,95 —
			—.—
רעפּס			13,25

באַללען-מעהל		קר. פֿל.
נוממער	0	21 50
"	1	21 —
"	2	20 50
"	3	19 50
"	4	18 50
"	5	16 80
"	6	15 40
"	7	13 50
"	8	11 60
"	8^1/$_2$	9 —

שפּיריטוס : אַלטע מעטהאָדע פּראָמפּט	32,50
נייע . פּראָמפּט	30,25

קורז-טאבעללע פֿאָם 31. אויגוסט

געלד-קורז

	פֿל.	קר.
זילבער-אַגיאָ	100	—
דוקאַטען	5	48
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראַנקס)	9	23
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	23
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	56	75
20 מאַרקשטיקע	11	35
פּאַפּיער רובעל	1	20

לאָזע.

	פֿל.	קר.
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאַנצע	323	—
דעטטאָ פֿינפֿטעל	323	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאַאַטס-לאָזע	106	50
1860-ער " גאַנצע	110	50
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	119	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	142	—
דעטטאָ " 50	140	50
קאַמאַ רעגולירונגס	25	75
פּירקען-לאָזע	26	50
קרעדיט-לאָזע	161	—
קלאַרי-לאָזע צו 40 גולדען	29	—
דאָנוי-דאַמפּפשיפֿפֿאַהרטס-לאָזע	91	—
אינסברוקער לאָזע	19	—
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14	—
קראַקויער " " 20	14	75
אָפֿנער " " 40	28	50
פּאַלפֿי " " 40	29	—
רודאָלפֿ-לאָזע " 10	14	75
סאַלם-לאָזע " 40	38	75

לאָזע.

	פֿל.	קר.
זאַלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען.	16	25
סט. גענאָיס " " 40	34	75
סטאַניסלויער " " 20	19	50
טריעסטער " " 100	117	75
דעטטאָ " " 50	61	—
וואַלדשטיין " " 20	22	75
ווינדישגרעטצער " 20	27	50
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	78	50
דעטטאָ צו 50 גולדען	78	—
וויענער לאָזע	90	75

ווערטה-פּאַפּיערע

	פֿל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאַסטונגען	77	—
טעמעשוואַר-באנאטער	76	—
זיעבענבירגישע	73	25
גאַליציש	83	75
בוקאָווינער	81	—
אונגארישע אייזענבאַהנאַנלעהען	99	75
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאַציאָנען	83	—
פּפֿאַנדבריעפֿע דער אונגאר. באָדענקרעדיט צו 5 איינהאַלב פּראָצענט	93	50
דער אונגארישען היפּאָטעקען באַנק צו 5 איינהאַלב פּראָצענט	80	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט אנשטאַלט צו 5 אונד איינהאַלב פּראָצענט	—	—
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	—	—
דער פּעסטער קאָממערציאַל-באַנק	96	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur : M. REIS.

Budapest, 1878. Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

צו גרונדע געגאנגען. דאס עלענד איזט שרעקליך גראָס. צאהלרייכע אונגליקליכע האבען ניכטס צו עססען, אונד ערשטירמען דיא באק-הייזער, וואָ זיא דאס הייסע בראָד פערשלינגען.

דיא פאָרהאנדענען מענשען-הענדע וואַרען ציר רעטטונג צו וועניג. דיא אויס דען דאָרפערן הערבייא-געקאָממענען בייערן וואָללטען נור פערדיענען, אונד ניכט אויס בארמהערציגקייט ביים רעטטען מיטהעלפען. זיא פערלאנגטען 5 גולדען אלס טאג-לאָהן פיר איהרע רעטטונגס-ארבייטען. דאריבער וואר דער קאָממאנדירענדע גענעראל זאָ ערצירנט, דאס ער דיא בייערן, וועלכע גלייכגילטיג דען רעטטונגס-ארבייטען דער סאָלדאטען צוגעזעהען, מיט מיליטער-געוואלט צור ארבייט געצוואונגען האטטע. דער וויצע-געשפאן האט אן אללע דאָרפס-ריכטער דען שטרענגען בעפעהל ערלאססען, ביז 1000 ארבייטער, ווענן אויך צוואנגסווייזע, נאך מישקאָלץ צו שיקען, אום דיא רעטטונגס-ארבייטען פאָרטזעטצען צו קאָננען.

אויף דיא ערסטע נאכריכט איבער דיעזען אונגליקספאלל שפענדעטע אונזער קאָניג 5000 גולדען, אונד עבען זאָ פיעל שפענדעטע דער ערצבישאָף פאָן ערלויא פיר דיא ארמען פעראונגליקטען. —

אויך אים ערלויא, אראניאָש-מאראָטה, אים טאללויא אונד מאר לויפען דערארטיגע טרויריגע בעריכטע איין, נור זינד אין דיעזען אָרטשאפטען וועניגער מענשען-לעבען צו בעקלאגען.

אים העדיאללויא-מאד ווירד דעם „פעסטער ללאָיד" פאָלגענדעס געשריעבען:

אין דער נאכט פאָן פרייטאג אויף זאמסטאג, געגען מיטטערנאכט, ערהאָב זיך בייא אונס איין ווינד, דעססען זויזען אונד ברויזען יעדאָך פאָן אונגעהייערען דאָננערשלעגען איבערשאללט וואורדע. בייא הימטעלשפאלטענדען בליטצען ערגאָס זיך איין העפטיגער רעגען איבער אונזערע שטאדט, דער יעדאָך אנפאנגס ניכט זאָ העפטיג וואר, אום דאס גרעססליכע אונגליק אהנען צו לאססען, וועלכעס אין זיינעם געפאָלגע איבער אונזערע שטאדט מ א ד הערייגבראך.

אללעס שליעף, אלס זיך ווילדע פלוטהען, וויא פאָן באָזען גייסטערן געפייטשט, דורך אונזערע פאָן פינסטערניס בעדעקטען גאססען וועלצטען. אונזערע בערגע שיענען זיך אין איין מעער פערוואנדעלט צו האבען, וועלכעס זיינע ברויזענדען, פערניכטענדען פלוטהען איבער אונס מיט איינער אללעס פערניכטענדען העפטיגקייט אויסשיטטעטע. דיא פלוטהען ריססען לייכען מיט זיך ביז נאך דעם איינע שטונדע ענטפערנט געלעגענען אָרטע ז אָ מ ב אָ ר. אין דען הייזערן דער הויפטגאססע, דיא אין איהרעם ריקען דען באך האבען, זינד הערצ-צעררייסענדע פעללע פאָרגעקאָממען.

היער שטעהט איין פאטער, דער זיך פאָר דען אנדרינגענדען פלוטהען אויף איינען טיש רעטטעטע, אין זיינען הענדען דיא קינדער האלטענד; — יעדאָך דאס רייסענדע וואססער העבט דען וואנקענדען טיש. דער מאנן מיט זיינען קינדערן ווירד פאָם וואססער היניוועגגעשוועממט אונד אן איינע מייער געשליידערט; היער קלאממערט ער זיך מיט איבערמענשליכער קראפט אן, אונד ערווארטעט דען — טאָד!

דאָרט פייטשטען דיא פלוטהען מייערן, צווישען דערען געשטיין צוויא לייכען בעגראבען זינד, עס איזט דיעס איין יונגעס עהע-פאאר, דיא יונגע פרויא האטטע דען ערסטען מיטטער-פריידען ענטגעגענגעזעהען, אלס דער טאָד זיא דעם לעבען ענטריס.

פיער לייכען טרייבט דער שטראָם מיט ראזענדער שנעלליגקייט דורך דיא גאססען. עס וואַרען פיער שוועסטערן, דיא יינגסטע אכט, דיא עלטעסטע זיעבצעהן יאהרע אלט, דיא צוזאממען שליעפען. זיא וואָללטען זיך צו דען עלטערן רעטטען; אלס זיא יעדאָך דיא טהירע איהרעס צימטערס אָפפנעטען, שטירצטע דיא פלוטהה איבער זיא אונד ריס זיא וועג. דאס קליינסטע קינד דריקטע זיין קליידערבינדעל פעסט אן דיא ברוסט, זאָ וואורדע עס אין ז אָ מ ב אָ ר געפונדען, דיא קליידער נאָך אימטער פעסט האלטענד. איינעס דיעזער פיער קינדער איזט נאָך ניכט געפונדען.

דאָרט ערוואכען דיא עלטערן אויף דאס גערויש איינעס פאללענדען קאָרפערס. זיא מאכען ליכט אונד ערבליקען איהר טהייערעס קינד טאָדט אין דען וועללען. איין אָפפער איזט שאָן געפאללען, דאָך נאָך פיער טהייערע קינדער אומקלאממערן ציטטערנד דיא מוטטער. קיינע רעטטונג. דרויסען ברויזט דיא גראבעס-פלוטהה, דרינגען רייכען דיא וועללען ביז אן דען מונד. מיט דער קראפט דער פערצווייפלונג קאָממט מאן ביז אין דיא קיכע פאָר. אים רויכפאנגע זינד שטארקע קוער-האָלצער, דיעזע מיססען עררייכט ווערדען. זיא ווערדען עררייכט מאן ווייס ניכט, וויא — היער הענגען פאטער אונד מוטטער, אן איהרעם האלזע פיער קינדער, דא ערווארטען זיא אין מאָרגען-באנגען דען מאָרגען, ער ערשיינט — אונד זיא זינד גערעטטעט!

פיערציג הייזער זינד פאָן דען פלוטהען וועגגעשוועממט, פיעלע, פיעלע אנדערע זינד האלב צערשטאָרט, פיעלע פאמיליען זינד אָבדאכלאָז, פיעלע האבען בלאָס דאס נאקטע לעבען גערעטטעט. דיא נאָטה איזט ענטזעטצליך.

דיא הייטיגען בעריכטע אויס מישקאָלץ מעלדען, דאס דיא דאָרטיגע יידישע געמיינדע נעבען דעם פערלוסטע פיעלער מיטגליעדער אויך בעדייטענדע מאטעריעללע פערלוסטע ערליטטען האט. אללע שול-געביידע זינד צערשטאָרט, דיא ביידען סינאגאָגען ערליטטען גראָססען שאדען. דאס עלענד ווירד מיט יעדעם טאגע גראָססער, עס מאנגעלט זעהר אן בראָד, אבער נאָך מעהר אן ט ר י נ ק-וואססער, דא אללע ברוננען איינגעשטירצט זינד. וויא עס הייסט, געהען דא דיא בעאמטען, וועלכע דיא שפענדען פערטהיילען, זעהר פארטייאיש צו ווערקע; איין קאטהאָלישער פעראונגליקטער ווירד פאָר איינעם פעראונגליקטען יודען בעפאָרצוגט. — אונטער דען טרימטערן אונד איינגעשטירצטען הייזערן ווערדען נאָך פיעלע לייכען אויפגעפונדען. דיא איזראעליטישע געמיינדע ערהיעלט איהרע מאָדטען ציר בעשטאטטונג אויף דעם יידישען פריעדהאָפע, וואָבייא אויך זייטענס דער צווייא נאכבאר-געמיינדען סיקסוי אונד סענט-פעטער הילפע געלייסטעט וואורדע.

וויא וויר אָבען בערייטס ערוועהנטען, שיקטע דער קאָניג זאָגלייך זיינען אדיוטאנטען מיט 5000 גולדען נאָך מישקאָלץ צור אונטערשטיטצונג דער פעראונגליקטען. נון ווירד הייטע בעריכטעט, דאס דיעזער אדיוטאנט דעם קאָניגס ביים וועכסעל דעם וואגגאָנס אין פיזעש-אבאָן דיא 5000 גולדען פערלאָרען האטטע, וועלכע ערסט נאָך לאנגעם זוכען אונטער דעם קופעה-זיטצע ווידער געפונדען וואורדען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (אין דיא סינאגאָגע איינגעשלאגען.) וויא מאן אונס בעריכטעט, האט אם 30. אויגוסט דער בליטץ אין דיא סינאגאָגע צו זאלא לאָווא (זאלאער קאָמיטאט) איינגעשלאגען. דיא סינאגאָגע איזט בעדייטענד בעשעדיגט, זאָגאר דאס פרוכת וואורדע גענצליך צו אשע פערבראננט.

* (אונגליקס-פאלל אויף דעם וואססטר.) איינע זאטבען איינגעטראָפפענע דעפעשע אויס לאָנדאָן מעלדעט, דאס זיך דאָרט געסטערן אבענדס איין שרעקליכער אונגליקספאלל ערייגנעטע. איין דאמפף-שיפף אויף דעם פלוסע טהעמזע, אויף וועלכעם 550 מענשען וואַרען, וואר מיט איינעם אנדערן שיפפע צוזאממענגעשטאָסען, וואָבייא עס זאָ שטארק בעשעדיגט וואורדע, דאס עס גלייך איינגעזונקען איזט. אללע 550 מענשען זינד ערטרונקען.

מער בענעבען, אונד דען עהע-קאָנטראקט אויס דעם שרייבטישע נעהמען (זאגטע דער ריכטער.) איך מאכטע איהנען דאבייא בעהילפליך זיין, טראָטצדעם איך דאס העבריישע ניכט לעזען קאנן!"

מיט גראָססער זיכערהייט רעכנעטע רעגינא דאריף, דאס איהרע כתובה אים שרייבטישע ליעגען מיססע, דאס געגענטהייל קאָננטע איהר נאר ניכט אין דען זינן קאָממען; זיא וואוסטע יא, דאס דיא כתובה פאָרהאנדען זיין מוס, אונד דאס זיא אים שרייבטישע ליעגט, דאריף האט יא איהר מאנן געשוואָרען. באלד וואר מאן נון אים שרייבצימטער, דער שרייב-טיש וואר געאָפפנעט, מאן אונטערזוכטע איין שריפט-שטיק נאָך דעם אנדערן, איינען בריעף נאָך דעם אנדערן — אומזאָנסט! קיין עהע-קאָנטראקט, קיין טעסטאמענט, אונד נאר ניכטס וואר צו פינדען, וואס אויף איהרע הייראטה דייטעטע.

„עס בלענדעט מיר פאָר דען אויגען! (ריעף רעגינא) זוכט נור, זיא מוס דא זיין! עס איזט אונמאָגליך, דאס זיא ניכט דא ליעגען זאָללטע! אום גאָטטעס ווילען! זוכט נור בעססער, בעזעהט דאָך נאָך איינמאל יעדעס פאפיער!"

„„מאדאמע! עס זינד לויטער דייטשע שריפט-שטיקע, איך קאנן אללעס לעזען, ניכטס דייטעט דא אויף איהרע הייראטה. גאָטט מאָגע איהנען העלפען!"" זאגטע דער ריכטער.

מיט זאָנדערבארעם בליקע זאה יעטצט אראָלף זיינע מוטטער אן. זאָלל זיינע מוטטער געלאָגען, זאָלל זיין פאטער פאלש געשוואָרען האבען? — ניין! דאס איזט אונמאָגליך! „הא! (ריעף אראָלף) וואר דער פראָממע, שיינהייליגע אָנקעל ניכט דא? זאָללטע פיעללייכט ער דיעזען בעוויין אונזערער רעכטמעסיגקייט אינצווישען פערניכטעט האבען? דיא שליססעל דעם שרייב-טישעס לאגען דא פרייא הערום! עס איזט זאָ, ער האט'ס גענאָממען! — — אבער וויא קאָננטע ער נור דיא געהיימע טאַפּעטען-טהירע צו דיעזעם שרייב-צימטער פינדען?"

נאָך לענגערעם נאכדענקען זאגטע דער ריכטער: „מיינע פערעהרטען! דער עהע-קאָנטראקט איזט איינמאל פערשוואונדען! יעדענפאללס קאנן דא איין גראָססער, זעהר פערוויקעלטער פראָצעס ענטשטעהען. ווענן זיא בייא געריכט זאגען: „דער עהע-קאָנטראקט איזט פערשוואונדען", געווינגען זיא ניכטס, דענן דא ווירד מאן איהנען ענטגעגנען: ווענן דער עהע-קאָנטראקט פערשוואונדען איזט, דאנן מוס דאָך נאָך יעמאנד פאָן דען צווייא צייגען, דיא דען עהע-קאָנטראקט אונטערשריעבען האבען, אָדער נאר נאָך יענער ר א ב ב י נ ע ר פאָרהאנדען זיין! קאָננען זיא נון קיינען פאָן דיעזען דרייען אויספינדען, דאנן האבען זיא אללעס פערלאָרען, זעלבסט ווענן דאס שריפט-שטיק נאר געפונדען ווערדען זאָללטע. דער אדוואָקאט דעם העררן יאקאָב בירשאָוו ווירדע דאס אלס איינען געוואָהנליכען „ווייש" בעטראכטען, אונד ווירדע זאגען, דאס האבע אירגענד איין לאנד-שרייבער צוזאממענגעשמיערט. אבער מאדאמע, וויא זיא מיר זעלבסט ערצעהלטען, גלויבע איך ניכט, דאס יעמאנד פאָן דיעזען דרייא צייגען זאָ לייכט אויפצופינדען זיין ווירד. מאן קאָננטע וואָהל אין דער וויענער אמטליכען צייטונג איינע אויפפאָדערונג אן יענע דרייא פערזאָנען ריכטען, דאס זיא איהרען אויפענטהאלט אנצייגען מאָגען, אבער ווער פאָן דיעזען פאָלנישען יודען ליעזט דיא אמטליכע וויענער צייטונג? וויא זיא אלזאָ זעהען, האט דיעזער פראָצעס אונטער דעם טיטעל „דער פערשוואונדענע עהע-קאָנטראקט" קיינען זינן; וויר ווערדען איהן פיהרען אונטער דעם טיטעל: „דאס פערשוואונדענע טעסטאמענט!" נאָך אונזערעם יעטציגען געזעטצע מיססען אויף דעם טעסטאמענטע קיינע צייגען זיין, מאן בראויכט נור דיא האנדשריפט דעם טעסטאמענט-מאכערס צו ערקענען. איך האבע דען זעליגען העררן אלס איינען זעהר פאָרזיכטיגען מאנן געקאננט, ער האט זיכער טעסטאמענט געמאכט — אונד נון איזט עס אויף איינע זעלטזאמע ווייזע פערשוואונדען. וואהרשיינליך האט עס יעמאנד, דער אן דער פערניכטונג דעם טעסטאמענטס אינטערעססע האט, געשטאָהלען!"

דער ריכטער מיינטע עס מיט דער פאמיליע גוט, ער האטטע מיטלייד מיט איהר, אונד פירכטעטע, דאס זיא פאָן דעם הארטהערציגען יאקאָב אינס עלענד געשטאָססען ווערדען קאָננטע. אונד אין דער טהאט גלויבטע ער זעלבסט ניכט, דאס מאקס פערהייראטעט וואר; אבער ער דאכטע אן דיא מאָגליכקייט, דאס מאקס, וועלכער דיעזעס וויב אונד דיעזע קינדער זאָ זעהר ליעבטע, צו איהרען גונסטען איין טעסטאמענט הינטערלאססען האטטע, דאס נון פאָן דיעזעם הארטהערציגען יאקאָב פערניכטעט וואָרדען וועררע.

אבער דיא אונגליקליכע רעגינא דאכטע יעטצט ניכט אן פערמאָגען, זאָנדערן אן איהרע עהרע אונד אן דיא עהרע איהרער קינדער. ווענן דיא כתובה ניכט געפונדען ווערדע, דאנן בלייבען איהרע קינדער אויף עוויג אונגליקליך, פעראכטעט אונד פערשטאָססען! זיא וואָללטע צו קיינערלייע צופלוכט נעהמען, זיא זוכטע דיא פערשוואונדענע כתובה!

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

דער שרעקליכע וואָלקען-בּרוך.

דיא נאכט פֿאָם 30-טען אויף דען 31-טען אויגוסט וואר איינע אונגליקס-נאכט פֿיר פֿיעלע געגענדען אונגארנס. דאס באָרשאָדער, זעמפּלינער, העוועשער אונד בּארשער קאָמיטאט ווארדען פֿאָן איינעם שרעקליכען וואָלקענבּרוך היימגעזוכט. אם פֿירכטערליכסטען האט דאס אונגליק דיא שטאדט מישקאָלץ געטראָפֿפֿען. ווער עס ניכט זיעהט, קאנן עס גאר ניכט גלויבען, וואס אויס דער שאָנען האנדעלס-שטאדט מישקאָלץ יעטצט געווארדען! מישקאָלץ איזט הייטע נור מעהר איין טרוממער-הויפֿען מיט הונדערטען פֿאָן טאָדטען אונד איינער גענצליך צו גרונדע געגאנגענען בעפֿאָלקערונג. יא, מישקאָלץ איזט איין טרוממער-הויפֿען, אונד דיא שטאדט ווירד זיך פֿיעללייכט ערסט נאך יאהרצעהנטען פֿאָן דיעזעם אונגליכע ערהאָלען קאָננען!

איין מישקאָלצער בעריכט-ערשטאטטער ליעפֿערט איבער דיעזעם פֿורכטבּארע אונגליק פֿאָלגענדע בעשרייבּונג: געגען 11 איהר מיטטערנאכט ווארדע איך פֿאָן איינעם שרעקליך העפֿטיגען געוויטטער פֿאָם שלאָפֿע געוועקט. איינען זאָלכען דאָננער האבּע איך ניע געהאָרט, איין זאָ פֿאָרטוועהרענדעס בּליטצען ניע געזעהען. איינע פֿיערטעל שטונדע לאנג וואר דיא שטאדט אונאויפֿהאָרליך דורך דען גרעללען שיין דער בּליטצע בעלייכטעט, אונד איין פֿירכטבּארער וואָלקענ-בּרוך שטירצטע אין דיא שטראסען ניעדער. דיעזער שרעקליכע וואָלקענ-בּרוך, וויא איהן קיים איין מענשענ-קינד יע ערלעבּט, פֿערניכטעטע אין וועניגען אויגענבּליקען הונדערטע פֿאָן מענשענ-לעבּען אונד צערשטאָרטע, וואס פֿלייסיגע הענדע אין יאהר-צעהנטען מיהזאם צוזאממענגעהייפֿט האבּען. עס דאָננערטע אונד בּליטצטע, אלס ווערע איינע צווייטע זינד-פֿלוטה דא, וועלכע דיא ערדע אונד איהרע געשאָפֿפֿע פֿערניכטען וואָללטע. אונערמעסליכע וואססער-מאססען שטירצטען הערניעדער אונד נאך איינער קורצען שפאנגע צייט וואר דיא גאנצע שטאדט איין מעער. דרייא שטונדען לאנג שטראָמטע דער רעגען וויא מיט שאָפֿפֿעלן ניעדער. אללע בּאָכע ווארען אויסגעטרעטען אונד איבערשוועממטען נאָך מעהר דיא שטאדט. אין מאנכען גאססען שטאנד דאס וואססער דרייא קלאָפֿטער האָך. דיא איינוואָהנער, דיא ווארם אים בעטטע שליעפֿען, ווארדען נון פּלאָטצליך פֿאָם איינשטראָמענדען וואססער פֿאָרטגעריססען, זאָ דאס פֿיעלע נאָך פֿאָר דעם ערטרינקען פֿאָר שרעקען אללײן געשטאָרבּען זינד. אין דיעזעם שרעקען אונד אין דיעזער פֿערווירונג וואר איינע רעטטונג זעהר שוועריג. אן פֿרעמדע הילפֿע וואר ניכט צו דענקען, יעדער טראכטעטע, זיין איינגענעס לעבּען צו רעטטען. פֿיעלע ערטראנקען אונד פֿיעלע ווארדען פֿאָן דען איינגעשטירצטען מויערן צערקוועטשט.

פֿאָן דען פֿיעלען שוידערפֿאָללען אונגליקס-פֿעללען וואָללען וויר נור פֿאָלגענדע אנפֿיהרען: דיא פֿרויא דעס דאָרטיגען יידישען גראָס-טראפֿיקאנטען ערטראנק זאממט דרייא קינדערן פֿאָר דען אויגען דעס פֿאטערס, וועלכער דיא איבריגען דרייא קינדער רעטטעטע. איין אנדערער יידישער קויפֿמאנן ערוואכטע, אלס דאס שלאָף-צימממער שאָן פֿיס-האָך אים וואססער שטאנד. ער רייסט זיינע נאָך שלאָפֿענדע פֿרויא מיט דען צווייא ערוואכסענען טאָכטערן אויס דעם בעטטע, אום מיט איהנען אין איין שטאָק-האָהעס הויז צו פֿליכטען — פּלאָטצליך ווירד איהם נון דורך דיא רייסענדען וואססער-פֿלוטהען דיא פֿרויא וועגגעריססען אונד ער קאָננטע זיא ערסט אם צווייטען טאגע אלס לייכע וויעדער אויפֿפֿינדען. איינע פֿרויא האט זיך מיט איהרען דרייא קינדערן, אלס דיא שטובּע בערייטס פֿאָללער וואססער וואר, אויף דען קאסטען הינויף געפֿליכטעט, וועהרענד איהר מאנן איינען האָהען שראנק ערקלעטטערטע. פֿאָן דיעזעם שראנקע אויס זאה ער נון ביים גרעללען שיין דעס בּליטצעס, וויא דער קאסטען, אויף וועלכעם זיינע פֿאמיליע וואר, פֿאָן דעם רייסענדען וואססער-שטראָמע וועגגעריססען ווארדע אונד וויא פֿרויא אונד קינדער ערטראנקען.

ערסט, אלס עס טאג געוואָרדען, קאָננטע מאן דאס אין דער נאכט הערבּייגעפֿיהרטע אונגליק אין אלל זיינער פֿירכטבּארען ווירקונג זעהען. אללע הייזער ווארען צערטריממערט, גאנצע גאססען ווארען וויא וועג-געקעהרט, איבעראלל זאה מאן טאָדטע, וועלכע פֿאָן דען רייסענדען וואססער-פֿלוטהען פֿאָרטגעשוועממט ווארדען. מאן וואוסטע גאר ניכט, וויא אונד וואָ מאן מיט דער רעטטונג בעגיננען זאָלל. פֿאָרלייפֿיג ווארדען דיא טאָדטען אויפֿגעקליעבען, דיא איינגעפֿאללענען מויערן ווארדען אונטערזוכט, אום דא דיא אונגליקליכען הערויספֿינדען צו קאָננען, וואָרויף נון דיא אויפֿגעפֿונדענען לייכען אין איינע גראָסע קאממער געבּראכט ווארדען. איך זעלבּסט צעהלטע אין דער קאממער איבער הונדערט טאָדטע, אללע ווארען פֿירכטבּאר צערשלאגען, בּלוט-אונטערלויפֿען אונד אן מאנכען שטעללען פֿירכטערליך צערשמעטטערט. דער אנבּליק וואר בּלוט-ערשטאררענד. מאן דענקע זיך דיא מענשען, דיא אין פֿאָללער פֿערצווייפֿלונג פֿאָן איינער טאָדטען-קאממער צור אנדערען ליעפֿען, אום דא איהרע פֿעהלענדען פֿאמיליען-מיטגליעדער צו ערקעננען. מאן דענקע זיך דען הערץ-צעררייסענדען יאממער דער עלטערן, דיא דא איהרע קינדער אלס פֿורכטבּאר פֿערשטיממעלטע לייכען פֿינדען, אונד דאס וועהגעשרייא דער קינדער, וועלכע איהרע טאָדטען עלטערן היער ערקעננען. נאָך גראָסער איזט דער יאממער דעריעניגען, דיא איהרע אנגעהאָריגען גאר ניכט פֿינדען. עס זינד פֿיעלע פֿרויען, דיא גאר ניכט וויססען, וואָהין איהרע מענער געקאָממען, — אונד ווער ווייס אויך וואָהין איהרע טאָדטען קאָרפּער וועגגעשוועממט ווארדען!

צו טויזענדען וואנדערן דיא לייטע אומהער, אָב זיא קיינען אנגעהאָריגען, פֿערוואנדטען אָדער בעקאננטען פֿינדען. אויסערדעם ווארדען נאָך געגען 60 טאָדטע אויפֿגעפֿונדען, דערען נאמען אונד פֿאמיליען מאן גאר ניכט אויספֿינדיג מאכען קאנן. דיא צאהל דער ביז געסטערן אויפֿגעפֿונדענען טאָדטען בעטראָגט נאָך אמטליכער צוזאממענשטעללונג מעהר אלס 300.

מאנכעס הויז איזט זאממט אללען דארין בעפֿינדליכען בעוואָהנערן פֿאָם ערדבּאָדען פֿערשוואונדען, זאָ דאס מאנכע פֿאמיליע גאנץ צו עקסיסטירען אויפֿהאָרטע. נאָך שלעכטער ערגינג עס איינעם פֿאמיליען-פֿאטער, וועלכעם דאס וואססער ווייב אונד קינדער פֿערשלונגען, אונד ער וועגען דעם שמערצעס וואהנזיננינג ווארדע. — מערקווירדיגער ווייזע איזט פֿאָן דען 110 קראנקען, דיא אים איבערשוועממטען שפּיטאלע לאגען, קיינער אומגעקאָממען, טראָטצדעם מאנכע קראנקענ-צימממער איבער מאננעס-האָהע אונטער וואססער שטאנדען. נור איין קראנקער איזט אים קראנקענבעטטע אים וואססער ערשטיקט. אויך איין לייטנאנט אונד 24 סאָלדאטען זינד אין דיעזער נאכט אומגעקאָממען.

אם זאָננטאג ליעס דיא מישקאָלצער שטאדט-בעהאָרדע אויסטראָממעלן, דאס יעדע פֿאמיליע דיא איהר געהאָרענדען טאָדטען פֿאָן דער טאָדטען-קאממער ביז מיטטאג אבהאָלען זאָלל, דא נאכמיטטאג אללע איבריגען לייכען אין איינעם געמיינזאמען גראבע בעערדיגט ווערדען.

דער דא אנגעריכטעטע שאדען אן פֿערמאָגען איזט גאר אונבערעכענבאר. ווערטהע פֿאָן מילליאָנען זינד אין דיעזער פֿירכטבּארען נאכט צו גרונדע געגאנגען. איינער דער גראָסטען מאָבעל-האנדלונגען אין מישקאָלץ ווארדען מאָבעל אים ווערטהע פֿאָן 50000 גולדען פֿאָרטגעשוועממט אונד פֿערניכטעט. איינצעלנע קויפֿלייטע ערליידען איינען פֿערלוסט פֿאָן 20 ביז 40 טויזענד גולדען. עס זינד מאנופֿאקטור-וואארען, מעהל אונד פֿיעה אים ווערטהע פֿאָן מעהרערען מילליאָנען גולדען

פֿאָלליעטאָן.

דאס פֿערשוואונדענע טעסטאמענט.

(12-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„הערר ריכטער! (ריעף אדאָלף, דער פֿאָר צאָרן אונד אויפֿרעגונג קוים שפּרעכען קאָננטע) הערר ריכטער! נעהמען זיא נור דיעזע סוממע, דיא וויר פֿאָם הערצען גערנע שפּענדען, אויך מיינע ליעבּע מוטטער גיבּט היעצו איהרע איינוויללינגונג. — אונד מיין אָנקעל האט דא גאר ניכטס דריינצורעדען! גאר ניכטס, זאגע איך!"

„„נון גוט, דאס עס זאָ הערויסקאָממען מוס! (ריעף ר' יעקב) איך וואָללטע נאָך איין פּאאר טאגע שווייגען, ביז וועניגסטענס דיא שבעה פֿאָריבּער איזט — אבער נון דרעננט איהר מיך צום שפּרעכען! הערר ריכטער! אים נאמען דעס געזעטצעס פֿאָדערע איך זיא זאממט דעם העררן געמיינדע-נאָטאר אויף, אללעס היער בעפֿינדליכע פֿערמאָגען נאָך הייטע אין סעקוועסטער צו נעהמען, אונד אללעס מיט דעם אמטס-זיעגעל צו פֿערזיעהען. — דאס פֿערמאָגען געהאָרט מיר! דעם איינציגען אנפֿערוואנדטען מיינעס פֿערשטאָרבּענען בּרודערס. וויא זיא וויססען, לעבּטע מיין בּרודער מיט דיעזעם ווייבּע דא אין אונעהעליכעם פֿערהעלטניססע, דיא קינדער זינד אונעהעליך! קיינער פֿאָן דיעזען דא האט איין אנרעכט אן דעם הינטערלאססענען פֿערמאָגען! פֿערשטאנדען!""

נאָך דיעזען וואָרטען איילטע ר' יעקב אויס דעם צימממער אונד שלוג דיא טהירע הינטער זיך צו. דיא אים צימממער צוריקגעבּליעבענען זאהען זיך איינאנדער שטוינענד אן, קיינער פֿאנד דא וואָרטע, אום זיינען שמערץ אונד זיינע ענטריסטונג איבער דיעזען פֿאָרפֿאלל אויסצודריקען. — ענדליך נאהם דער ריכטער דאס וואָרט אונד זאגטע: „מיינע פֿערעהרטען! האט דען דער זעליגע קיין טעסטאמענט געמאכט? ער ווירד דאָך וואָהל טעסטאמענט געמאכט האבּען! פֿערהייראטעט וואר ער ניכט, דאס ווייס איך, אלס איך איהן איינסט היעריבּער בעפֿראגטע, לאכטע ער, אונד אנטוואָרטעטע מיט ניין. אונד ווענן ער ווירקליך קיין טעסטאמענט הינטערליעס, דאנן, מיינע פֿערעהרטען, בעדויערע איך איהנען צו זאגען, דאס זיא נאָך דעם שטרענגען רעכטע אונד געזעטצע קיינע ערבּען זינד, אונד דאס דאנן אללעס דיעזעם הארטהערציגען בּרודער געהאָרט!"

וועלכער שלאג וואר דאס פֿיר דיעזע אונגליקליכען! ווענן זיך צום טיעפֿסטען שמערצע נאָך בעשימפֿפֿונג אונד הערבּזעטצונג געזעללען, ווענן צו דען בּיטטערסטען ליידען אנשטאטט הערצליכער טהיילנאהמע נאָך בעליידיגונגען אונד פֿאָרווירפֿע הינצוטרעטען; דאנן איזט עבּען דאס מאס דעס אונגליקעס איבּערפֿיללט!

„וויא גרויזאם! וויא הארטהערציג! (יאממערטע יעטצט דיא אונגליקליכע רעגינא.) דאס זאגט ער מיר, מיר, דעם רעכטמעסיגען ווייבּע זיינעס בּרודערס! מיר, דער מוטטער דער רעכטמעסיגען קינדער זיינעס בּרודערס!"

„„מוטטער! וואס זאגסט דוא? (ריעף יעטצט אדאָלף, וויא איינער, דער פֿאָן איינער לאנגען בעטייבונג אויפֿגעוועקט ווירד.) זאגע דאס נאָך איינמאל, טהייערע מוטטער! נאָך איינמאל זאגע דאס, דוא בּיזט דיא געזעטצליך אנגעטרויטע גאטטין מיינעס פֿאטערס?""

„יא, טהייערע קינדער! יא! איך שוואָרע עס אייך צו! — אָ, דאס אייער פֿאטער עס אייך ניכט זעלבּסט זאגען קאנן! נור איהם צו ליעבּע האבּע איך דאס געהיימניס אונזערער הייראטה בעוואהרט, אום אייערעטוועגען זאָלל נון יעטצט דיא וואהרהייט בעקאננט געמאכט ווערדען! האבּט איהר דען ניכט געהאָרט, וויא אייער גוטער פֿאטער אן זיינעם טאָדעסטאגע געשוואָרען, דאס דיא „כתובה", דאס הייסט דער עהע-קאָנטראקט, אים שרייב-טישע ליעגט?"

רעגינא ערצעהלטע נון אללעס, אונד גאב דיא דרייא גרינדע אן, ווארום איהרע הייראטה פֿערשוויעגען ווערדען מוסטע. —

„„גאָטט זייא דאנק! (ריעף יעטצט אדאָלף מיט צימטערנדער שטיממע, אינדעם ער זיינען בּרודער אומארמטע) ליעבּער אלעקסי, דוא גוטער בּרודער, האָרסט דוא? וויר זינד קיינע אונעהעליכען קינדער, וויר זינד דיא רעכטמעסיגען עהעליכען קינדער אונזערעס פֿאטערס. אלל דיא יעניגען, דיא אונס שימפֿפֿטען, האבּען געלאָגען! פֿערשטעהסט דוא דאס אלעקסי?""

דיא אונגליקליכע רעגינא וואר דורך דיעזע וואָרטע נאָך מעהר גערירט. הייטע ערסט פֿיהלטע זיא אללעס, וואס ביז יעטצט אויף דעם הערצען אונד דעם געמיטהע איהרעס זאָהנעס געלעגען איזט. זיא ערקאננטע ערסט הייטע, דאס איהר זאָהן ביז יעטצט ניכט זאָ אויסגעארטעט וועהרע, ווענן ער ניכט דאס בעוואוסטזיין געהאבּט העטטע, דאס ער בייא דער וועלט אָהנעהין וועגען זיינער געבּורט אונד אבשטאממונג פֿעראכטעט איזט. זיא זאה ערסט יעטצט איין, וואס פֿיר אונגליק דיא פֿערהיימליכונג איינער הייראטה הערבּייפֿיהרען קאנן.

„מאדאמע! זיא דירפֿען ניכט לאנגע דיא זאכע פֿערשלעפּפּען, זיא מיססען זיך זאָפֿאָרט אין דאס שרייב-טיש-